

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת במדבר
(חג השבועות)

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 391)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

השיעור השבועי מתקיים בכל יום שלישי **באמצעות הזום**

לקבלת קישור כניסה:

052-719-1965 / 055-557-0895

זמן תחילת השיעור:

שעון קיץ - 20:30

שעון חורף - 20:00

לקבלת הגיליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה לכתובת: k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גיליון שבועי"

פרשת במדבר - הכנה לחג השבועות התשפ"ה

"איש על דגלו" (ב')

א. "ויזכר יהוה, אל משה ואֵל אֶהְרֹן, לאמר. איש על דגלו, באתת, לבית אֶבְתָּם, יחנו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִנֶּגֶד, סָבִיב לְאֹהֶל מוֹעֵד יָחִנוּ. וְהַחֲנִים קִדְמָה מִזְרָחָה, דָּגֵל מַחֲנֵה יְהוּדָה, לְצַבְאָתָם, וְנָשִׂיא לְבָנֵי יְהוּדָה, נַחֲשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב ... וְהַחֲנִים עָלָיו, מִטָּה יִשָּׁשְׁכָר, וְנָשִׂיא לְבָנֵי יִשָּׁשְׁכָר, נִתְנָאֵל בֶּן צוּעָר ... מִטָּה זְבוּלֹן, וְנָשִׂיא לְבָנֵי זְבוּלֹן, אֶלִיאָב בֶּן חֶלֶץ ... דָּגֵל מַחֲנֵה רְאוּבֵן, תִּימָנָה, לְצַבְאָתָם, וְנָשִׂיא לְבָנֵי רְאוּבֵן, אֶלִיצָוֹר בֶּן שְׂדִיאוֹר ... וְהַחֲנִים עָלָיו, מִטָּה שְׁמֵעוֹן, וְנָשִׂיא לְבָנֵי שְׁמֵעוֹן, שְׁלֵמִיאל בֶּן צוּרִישָׁדִי ... וּמִטָּה גָד, וְנָשִׂיא לְבָנֵי גָד, אֶלְיָסָף בֶּן רְעוּאֵל ... וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד - מַחֲנֵה הַלְוִיִּם, בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵה, כְּאִשֶּׁר יָחִנוּ בֶּן יִסָּעוּ, אִישׁ עַל יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם. דָּגֵל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם, לְצַבְאָתָם, יָמָה, וְנָשִׂיא לְבָנֵי אֶפְרַיִם, אֶלִישַׁמֶּע בֶּן עֲמִיהוּד ... וְעָלָיו מִטָּה מְנַשֶּׁה, וְנָשִׂיא לְבָנֵי מְנַשֶּׁה, גַּמְלִיאֵל בֶּן פְּדָהצוּר ... וּמִטָּה בִנְיָמִן, וְנָשִׂיא לְבָנֵי בִנְיָמִן, אֲבִידֹן בֶּן גִּדְעָנִי ... דָּגֵל מַחֲנֵה דָן, צַפְנָה, לְצַבְאָתָם, וְנָשִׂיא לְבָנֵי דָן, אַחִיעֶזֶר בֶּן עַמִּישָׁדִי ... וְהַחֲנִים עָלָיו, מִטָּה אָשֶׁר, וְנָשִׂיא לְבָנֵי אָשֶׁר, פַּגְעִיאל בֶּן עֶכְרָן ... וּמִטָּה נַפְתָּלִי, וְנָשִׂיא לְבָנֵי נַפְתָּלִי, אַחִירֵע בֶּן עֵינָן ... וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה, בֶּן חָנוּ לְדִגְלֵיהֶם וְכֹן נָסַעוּ, אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל בֵּית אֶבְתָּיו", (במדבר, ב', א' - לד').

ב. בעניין הדגלים האמורים בפרשתו, כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ¹, כדלהלן:

² בא וראה, שאף שעניין הדגלים מוסב על השבטים בתור כלל, כי כל שלושה שבטים משתייכים לדגל אחד, כך שבסך הכל קיימים ארבעה דגלים, הרי בפסוק מודגש, דייקא "היחיד" שבישראל, כמו שנאמר ³ "איש על דגלו" ...

¹ בפרשתו, (עמודים עח'-פ').

² לשונו הקדוש של רבינו זיע"א, הועתקה במעט שינויי לשון, למען ירוצו עיני הקורא בהם.

³ במדבר, ב' - ב'.

וכאן רמז לנו הכתוב יסוד גדול: שלמרות החשיבות וגודל המעלה של הכלל והציבור, אין בזה בכדי למעט את תפקידו של כל אחד ואחד מישראל. ואדרבה, הכתוב מדגיש במיוחד דבר זה, בכדי ללמדנו: שכל איש ועבודתו המיוחדת לו ... שעליו לחשוב, שהדגל הוא רק בשבילו, ומוכן מאליו, גודל האחריות שהוא נושא על עצמו, בהיות כל הדגל תלוי רק בו. והוא שמצינו ⁴ : "לפי שהעולם נידון אחר רובו, והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצווה אחת, אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת, אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה. שנאמר ⁵ , 'וְחִזְקָא אֶחָד, יֵאבֵד טוֹבָה הַרְבֵּה', בשביל חטא יחידי שעשה זה, אֶבֶד ממנו ומכל העולם טובה הרבה". וכך הוא גם לשון הרמב"ם ז"ל ⁶ : "כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִבְּנֵי הָאָדָם יֵשׁ לוֹ זְכוּת וְעֹנֹת, מִי שְׁזָכוּתוֹ יִתְרוֹת עַל עֲוֹנוֹתָיו, צָדִיק, וּמִי שְׁעֲוֹנוֹתָיו יִתְרוֹת עַל זְכוּתוֹ, רָשָׁע, מְחַצֵּה לְמַחְצָה, בִּינוּנִי. וְכֵן הַמְדִּינָה, אִם הָיוּ זְכוּת כָּל יוֹשְׁבֵיהָ מְרֻבּוֹת עַל עֲוֹנוֹתֶיהָ, הָרִי זוֹ צָדִיקָת, וְאִם הָיוּ עֲוֹנוֹתֶיהָ מְרֻבִּין, הָרִי זוֹ רָשָׁעָה, וְכֵן כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ". נמצא, שכל אחד ואחד, נושא באחריות של קיום העולם! ומפורש כן בדברי רבותינו ז"ל ⁷ : "לפיכך, נברא אדם יחידי, ללמדך - שכל המאבד נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב, כאילו איבד עולם מלא,

⁴ קידושין, מ' ע"ב.

⁵ קהלת, ט' - יח'.

⁶ פרק ג' מהלכות תשובה הלכה א'.

⁷ סנהדרין, לז' ע"א.

וכל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב, כאילו קיים עולם מלא ...
לפיכך, כל אחד ואחד חייב לומר, בשבילי נברא העולם".
ופירש רש"י⁸: "כלומר, חשוב אני כעולם מלא,
לא אטרוד את עצמי מן העולם, בעבירה אחת, וימשוך ממנה".
הרי, שבאמצעות אותה ההרגשה, שהעולם נברא רק בשבילי, הוא ניצול מן
החטא,
וממילא, הוא מציל את כל העולם כולו, יחד איתו.
והוא שאמרו בזוהר הקדוש⁹: "לעולם יראה אדם עצמו, כאילו כל העולם כולו
תלוי בו".
והיינו, שקיומו של העולם, תלוי בהנהגתו של כל יחיד ויחיד.
וכך כתב ה-"נוצר חסד"^{10 11}, בשם אביו הרה"ק רבי סנדר ז"ל מקומרנא¹²,
בביאור מה שאמרו¹³, "וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה עֹתִיד לָתֵן דִּין וְחֶשְׁבֹן" -
"דין", פירושו, הוא על מה שחטא כלפי ה' יתברך שהיטיב עמו,
ואילו "חֶשְׁבֹן", הוא על הכרעת העולם כולו לכף חובה, כתוצאה מחטאו.
¹⁴ "דזכה, מכריע את כל העולם כולו לכף זכות וכף חיים,
ואם לא זכה, מכריע את כל העולם לכף חובה,
לזה, כשאדם חוטא, חוטא בכפלים, אחד נגד הבורא ואחד נגד כנסת ישראל".

⁸ בד"ה "בשבילי נברא העולם".

⁹ חלק ב', דף מב' ע"א.

¹⁰ מסכת אבות, פרק ה' משנה כ'.

¹¹ הוא הגה"ק רבינו יצחק אייזיק יהודה יחיאל ספרין זיע"א, מקומרנא.

¹² הוא הגה"ק רבי אלכסנדר סנדר אייכנשטיין זיע"א, מקומרנא.

¹³ מסכת אבות, פרק ג' משנה א'.

¹⁴ לשון קודשו של בעל ה"נוצר חסד", הנ"ל.

ובאמת, שומה על כל אחד ואחד, לכווין את דרכיו, מתוך הידיעה עד כמה מגעת אחריותו,

ולפיכך, אין מקום לבוא להתייהרות, כתוצאה ממחשבה זו - שקיום העולם תלוי בו,

שהרי, מאידך, כמה גדולה הסכנה, אם הוא מתרשל חלילה!

והוא שאמר דוד הע"ה ¹⁵ : "פֶּנָה אֵלַי וְחַנּוּנִי, כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי",

כלומר : אם כי הנני יודע גודל חשיבותי, שבשבילי נברא העולם, וקיומו תלוי אך ורק בי,

וזהו "כִּי יָחִיד", היינו, שעבודתי ותפקידי, מיועד ומיוחד רק לי,

אך יחד עם זאת, אינני מסיח את הדעת, מזה שבעצם "וְעָנִי אָנִי",

כולי מלא הכנעה וחרדה, ביודעי את גודל האחריות שבה אני נושא,

ובגלל זה, הנני מכניע עצמי, שמא לא יצאתי ידי חובתי כראוי.

ונורא מאוד, מה שכתב ה-"נוצר חסד" ¹⁶ : "שמעתי משם רבינו אלימלך זיע"א ¹⁷, שאמר -

כל מה שהעולם צועקים לפניו, זה מבקש שיחיה בנו, וזה צועק לפניו על הפרנסה, וזה על בנים,

ואמר : על ידי שחטאתי, והכרעתי את העולם לכף חובה, צועקים לפני - תן לי בני חיי ומזוני, שנלקח ממני עבורך".

ובעצם, נרמזים דברים אלו באותו פסוק ¹⁸ : "פֶּנָה אֵלַי וְחַנּוּנִי, כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי",

שלמרות היותי יחיד, הרי "עָנִי אָנִי",

¹⁵ תהילים, כה' - טז'.

¹⁶ מסכת אבות, פרק ה' משנה כ'.

¹⁷ הוא הגה"ק רבינו אלימלך וייסבלום זיע"א, מליז'ענסק.

¹⁸ תהילים, כה' - טז'.

כי בראותי עד כמה העולם חסר בפרט ובכלל, מרגיש אני שפלותי ודלות ערכי, שבשבילי נגרם החיסרון בעולם, וממילא, בא אני להכנעה ושפלות רוח. והנה, אם נתבונן, נראה, שכמה וכמה פסוקים נאמרו בלשון "יחיד", להורות לנו את גודל האחריות של היחיד. שהרי, עשרת הדיברות נאמרו בלשון "יחיד"¹⁹, ולעומת זאת, בעניין התשובה, מצינו²⁰, "שובה ישראל, עד יהוה אלהיך, כי כשלת בעונך", שגם כן נאמר בלשון "יחיד". והוא שאמרו²¹: "שלח הקדוש ברוך הוא ביד עבדיו הנביאים, להנבא על ישראל, ואמר²², 'שובה ישראל עד ה' אלהיך', עד שהוא שָׁאֵמַר לָךְ בְּסִינִי²³, 'אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ'". והיינו, כשם שהציווי²⁴, "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ", היה בלשון יחיד, ללמדינו, את תפקידו של היחיד, בגילוי א-להותו יתברך בעולם, כך גם התשובה חייבת להיות באופן זה, של הכרת ערך היחיד בתור התעוררות להשלמת עבודתו. ולכן²⁵, "כי כשלת בעונך", רומז על כך, שלא רק אתה בעצמך נכשלת, אלא, שגם הכשלת את כל העולם כולו, כתוצאה מזה שהעולם כולו תלוי רק בך. ונוכל לרמוז, בדברי הפייטן לליל שבת, בפיוט "כָּל מְקַדֵּשׁ שְׁבִיעִי"²⁶ -

¹⁹ שמות, כ' - ב' - יד'.

²⁰ הושע, יד' - ב'.

²¹ "פרקי דרבי אליעזר", (פרק מג').

²² הושע, יד' - ב'.

²³ שמות, כ' - ב'.

²⁴ שמות, כ' - ב'.

²⁵ הושע, יד' - ב'.

"כל מקדש שביעי כראוי לו, כל שומר שבת כדת מחללו, שָׁכְרוּ הַרְבֵּה מְאֹד עַל פִּי פִּעְלוֹ, אִישׁ עַל מַחְנֵהוּ וְאִישׁ עַל דָּגְלוֹ. אוֹהֲבֵי ה' הַמְּחַפִּים בְּבִנְיָן אֲרִיאֵל, בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שִׁישׁוּ וְשִׁמְחוּ בְּמִקְבְּלֵי מִתֵּן נִחְלִיאֵל, גַּם שָׂאוּ יָדֵיכֶם קוֹדֵשׁ וְאָמְרוּ לֹאֵל בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל",

שבתחילה, פתח בלשון יחיד, באומרו: "אִישׁ עַל מַחְנֵהוּ וְאִישׁ עַל דָּגְלוֹ",
ולבסוף, סיים בלשון רבים, באומרו, "אוֹהֲבֵי ה' הַמְּחַפִּים בְּבִנְיָן אֲרִיאֵל",
ללמד: שאף על פי שהשבת ניתנה במתנה לכלל ישראל, מכל מקום, שמירתה מוטלת על כל אחד ואחד, בבחינת "יחיד", וכדוגמת מה שנתבאר בעניין הדגלים.

ג. עוד כתב רבינו זיע"א²⁷ :

²⁸ ותראה, שמחובתו של היחיד, להכליל את עבודתו יחד עם עבודת הרבים,
וזה שנאמר²⁹ : "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים, וְשׁוּבוּ אֶל יְהוָה, אָמְרוּ אֵלָיו כָּל תַּשָּׂא עֵוֹן וְקַח טוֹב, וְנִשְׁלָמָה פָּרִים שְׁפִתֵינוּ", בלשון רבים.

שכן, על אף שחובת התשובה מוטלת על כל אחד ואחד, בתור "יחיד",
מכל מקום, בסופו של דבר, עליו להיות בכלל הציבור.
וזה שאמרו³⁰ : "פעמים, שהוא מדבר עמהם כמו שהוא מדבר עם הרבים.
ולפעמים, הוא מדבר עמהם כמו שהוא מדבר עם היחיד",
כלומר, אם כי המטרה היא הדיבור של בחינת "יחיד", שכל אחד ואחד יכיר ויידע את חובתו בתור "יחיד",
מכל מקום, חייב הוא להיות בכלל הרבים.

²⁶ פיוט המיוחס להגה"ק רבינו משה בן קלונימוס זיע"א, ויש המייחסים אותו להגה"ק רבינו משה הדרשן זיע"א.

²⁷ בפרשתו, (עמודים פ'-פב').

²⁸ לשונו הקדוש של רבינו זיע"א, הועתקה במעט שינויי לשון, למען ירוצו עיני הקורא בהם.

²⁹ הושע, יד' - ג'.

³⁰ "ילקוט שמעוני", (פרשת "ואתחנן", רמז תתל').

וכעת נבין, מה שאמרו, שם ³¹ : "לפיכך, חייב אדם לומר, אימתי יגיעו מעשי
כמעשה אברהם יצחק ויעקב,

שלא קנו העולם הזה והעולם הבא וימות המשיח, אלא, בשביל מעשים טובים
ותלמוד תורה",

כלומר, שעבודה זו של היחיד, יסודה הוא במעשה האבות,
ולכך, מוטל על כל אחד ואחד מישראל, לדבוק במעשיהם ולילך בדרכם.
והוא שנשמך לזה ³² : "לפיכך, אדם חייב לומר, בשבילי נברא העולם",

כי מאחד שהיסוד במעשיהם של האבות, הוא העבודה בבחינת "יחיד", "אדם
חייב לומר, בשבילי נברא העולם".

ותראה, מה שאמרו רבותינו ז"ל ³³, על הכתוב ³⁴, "וַיָּבֹא הַפָּלִיט, וַיִּגְדֵּל לְאַבְרָם
הָעֶבְרִי, וְהוּא שָׁכַן בְּאַלְנֵי מִמְרָא הָאֱמֹרִי - אַחִי אֶשְׁכַּל וְאַחִי עֵנֶר, וְהֵם בְּעָלֵי בְרִית
אַבְרָם",

" וַיִּגְדֵּל לְאַבְרָם הָעֶבְרִי, רַבִּי יְהוֹדָה אוֹמֵר: כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ מֵעֶבֶר אֶחָד, וְהוּא מֵעֶבֶר
אֶחָד",

והיינו, שגודל מעלתו של אבינו הראשון, אברהם אע"ה, היא בזה, שבעינינו לא
היה כלל "עולם" שימנע אותו מעבודתו, וכל העבודה היתה מוטלת אך ורק עליו.

ולפיכך, הוא נקרא "עמודו של עולם" ³⁵,

על דרך מאמרם ז"ל ³⁶, "עמוד אחד יש, וצדיק שמו. שנאמר ³⁷, 'וְצַדִּיק יִסֹּד
עוֹלָם' " ³⁸.

³¹ "ילקוט שמעוני", (פרשת "ואתחנן", רמז תתל").

³² "ילקוט שמעוני", (פרשת "ואתחנן", רמז תתל").

³³ בראשית רבה, פרשה מב', ח'.

³⁴ בראשית, יד' - יג'.

³⁵ שמות רבה, פרשה ב', ו'.

רמב"ם, (פרק ב' מהלכות עבודת כוכבים הלכה א').

ובזה יתבאר לנו מאמר הכתוב ³⁹, "הַבֵּיטוּ אֶל אַבְרָהָם אֲבִיכֶם, וְאֶל שָׂרָה תְּחוֹלְלֶכֶם, כִּי אֶחָד קָרָאתִיו, וְאַבְרָכָהּ וְאַרְבָּהּ",
כלומר, אברהם אע"ה, הוא שייסד את עבודת הקודש של "אחד", והיינו, שהבריאה כולה תלויה במעשיו, ולפיכך, "וְאַבְרָכָהּ וְאַרְבָּהּ".
ומצינו גם כן אצל יצחק אע"ה ⁴⁰: "בשעה שנכנס אברהם לבית עולמו, אמר - אוי לי, שמא אין מעשים טובים בי, כָּמָה שהיה באבא, מה תהא עלי מלפני הקדוש ברוך הוא!?",
והיינו, שמתוך ההכרה של עבודת היחיד, התבונן יצחק אע"ה, שכל מעשיו הינם רק בזכות אביו, אברהם אע"ה, ואילו מכוח עצמו, אין לו מאום, ואם כך, "מה תהא עלי מלפני הקדוש ברוך הוא!?",
ותראה, מה שנאמר אצל יעקב אע"ה ⁴¹: "וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, וְהָיָה יְהוָה לִי לֵאלֹהִים",
והיינו, שבעיניו, נראה, כאילו שרק הוא מקבל על עצמו את א-להותו יתברך, שכן, מחובתו של כל אחד ואחד, לעמול בעצמו, ולא להסתמך על האחרים.

³⁶ חגיגה, יב' ע"ב.

³⁷ משלי, י' - כה'.

³⁸ ועיין עוד במסכת "יומא" (לח' ע"ב):

"רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן -

אפילו בשביל צדיק אחד, העולם מתקיים,

שנאמר (משלי, י' - כה'), 'וְצַדִּיק יְסֻד עוֹלָם'."

³⁹ ישעיה, נא' - ב'.

⁴⁰ "תנא דבי אליהו", (רבה, פרשה כג').

⁴¹ בראשית, כח' - כא'.

ונוכל לומר, שזו היתה מלחמת שָׁרוֹ של עשיו עם יעקב אע"ה, וכמו שנאמר ⁴²,
"**וַיִּנָּתֶר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ, וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ, עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר**",

כלומר, מאחר שיעקב הכיר בכך שהוא "**לְבָדּוֹ**", ועליו לעבוד את הבורא ית"ש
כמי שהוא "**יחיד**" בעולם,

לפיכך, קפץ עליו רוגזו של ה-ס"מ, ואז "**וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ**", למנוע ממנו את מעלת
היחיד.

وهוא שאמר הכתוב ⁴³, "**אֲשָׁרִי שָׂאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ, שִׁבְרוּ עַל יְהוָה אֱלֹהֵיוֹ**",
והיינו, שבענינו של יעקב אע"ה, היה הבורא ית"ש בבחינת "**אֱלֹהֵיוֹ**", "**אֱלֹהֵיוֹ**"
בלבד,

וְשִׁבְרוּ וּבִטְחוֹנוֹ, הִיָּה בְּ"**אֱלֹהֵיוֹ**" בלבד ⁴⁴.

וכעת נבין, כי בשעה שהבורא ית"ש נגלה למשה רע"ה, אמר לו ⁴⁵, "**וַיֹּאמֶר, אֲנֹכִי
אֱלֹהֵי אֲבִיךָ, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אֱלֹהֵי יִצְחָק, וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב, וַיִּסְתֵּר מִשְׁפַּח פָּנָיו, כִּי יֵרָא
מִחֲבִיט אֶל הָאֱלֹהִים**",

ובכאן, גילה הבורא ית"ש למשה רע"ה, את עניין עבודת היחיד, בכך שייחד את
אלהותו יתברך על כל אחד ואחד מהאבות הקדושים.

ומעתה, נוכל לבאר, את דבריו של רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב ⁴⁶, "**וַיֹּאמֶר אֶל
אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בָּאֵל שְׂדֵי, וְשָׁמִי יְהוָה, לֹא נִוְדַעְתִּי לָהֶם**" : "**וַיֹּאמֶר -
אל האבות**",

שבכאן, רמז לנו רש"י הקדוש, שהאבות הקדושים היו כולם בבחינת "**אבות**"
ולא בבחינת "**בנים**",

⁴² בראשית, לב' - כה'.

⁴³ תהילים, קמו' - ה'.

⁴⁴ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף קצח' ע"א).

⁴⁵ שמות, ג' - ו'.

⁴⁶ שמות, ו' - ג'.

והיינו, שכל אחד ואחד מהם עבד את הבורא ית"ש, בבחינת "אב", והיינו בהתחדשות יתירה, ולא כמי שממשיך את דרך עבודתו של זולתו,

וכפי שמצינו, שכל אחד ואחד מן האהבות הקדושים, חידש דרך בעבודתו: אברהם אע"ה בבחינת "מידת החסד", יצחק אע"ה בבחינת "מידת הגבורה", יעקב אע"ה בבחינת "מידת התפארת".

וזהו עומק משמעות מאמרם ז"ל⁴⁷, על מאמר הכתוב⁴⁸, "אֶמְרָתָּ לַיהוָה, אֶדְנִי אֶתָּה, טוֹבָתִי בִּלְעֻלָּיִךְ",

"אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, ריבונו של עולם -

החזק לי טובה, שהודעתיך בעולם!

אמר לה -

'טוֹבָתִי בִּלְעֻלָּיִךְ'⁴⁹, איני מחזיק טובה, אלא לאברהם יצחק ויעקב, שהודיעוני תחילה בעולם,

שנאמר⁵⁰, 'לְקַדְּוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה, וְאֲדִירִי כָּל חֶפְצֵי בָּם'."

והיינו, שמכיוון שכל אחד ואחד מהם את הבורא ית"ש, בבחינת עבודת היחיד,

אזי, כל אחד ואחד מהם, נחשב כמי "שהודיעוני תחילה בעולם".

ומחמת כך, נדרש עליהם מאמר הכתוב⁵¹, "לְקַדְּוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה, וְאֲדִירִי כָּל חֶפְצֵי בָּם",

שכן, על ידי כוח עבודת היחיד הם זכו לקדושה, וכמאמר הכתוב⁵², "וְהָיָה מִחֲנִיף קְדוֹשׁ" - לשון "יחיד".

⁴⁷ מנחות, נג' ע"א.

⁴⁸ תהילים, טז' - ב'.

⁴⁹ תהילים, טז' - ב'.

⁵⁰ תהילים, טז' - ג'.

⁵¹ תהילים, טז' - ג'.

⁵² דברים, כג' - טו'.

והנה, לאמיתו של דבר, כל עם ישראל קשורים בבחינה זו, שכן מצינו ⁵³, "יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד ... וְאֹמַר ⁵⁴, 'לְקַדְּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה, וְאֲדִירִי כָּל חֶפְצֵי בָם' ", והיינו, שכל עם ישראל נקראים "קדושים", עקב שייכותם למעלת עבודת היחיד, אלא, שיסוד העבודה ותחילתו, נובעים מכוחם של האבות הקדושים, שנטעו בקרבינו לנצח. ומעתה, נשכיל ונבין את מאמרם של רבותינו ז"ל ⁵⁵, בעניין מעלת הדגלים - "קְדוּשִׁים וְגִדּוּלִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּדִגְלֵיהֶם, וְכָל הָאֲמוֹת מְסִתְּפָלִין בָּהֶם, וְתִמְהִין וְאוֹמְרִים ⁵⁶: מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה וְגו'?" אוֹמְרִים לָהֶם הָאֲמוֹת ⁵⁷: 'שׁוּבֵי שׁוּבֵי הַשּׁוֹלְמִית', הַדְּבָקוּ לָנוּ, בּוֹאוּ אֲצֵלְנוּ - וְאָנוּ עוֹשִׂין אֶתְכֶם שְׁלֹטוֹנִים, הַגְּמוּנִים, דְּכָסִין, אֶפְרָכִין, אֶסְטֵרְטִלִּיטִין ... וְיִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים ⁵⁸: 'מָה תַּחֲזוּ בַשּׁוֹלְמִית' ⁵⁹ ... מָה גִּדְּלָה אֶתֶם נוֹתְנִים לָנוּ? שָׁמָּה ⁶⁰, 'כְּמַחֲלַת הַמַּחֲנִים'?

⁵³ מסכת אבות, פרק ו' משנה י'.

⁵⁴ תהילים, טז' - ג'.

⁵⁵ במדבר רבה, פרשה ב', ד'.

⁵⁶ שיר השירים, ו' - י'.

⁵⁷ שיר השירים, ז' - א'.

⁵⁸ שיר השירים, ז' - א'.

⁵⁹ שיר השירים, ז' - א'.

⁶⁰ שיר השירים, ז' - א'.

שָׁמָא יְכוּלִים אֲתָם לִתֵּן לָנוּ כְּגִדְלָה שְׁעָשָׂה לָנוּ הָאֱלֹהִים בְּמִדְבָּר, שְׁהֵינּוּ חוֹטְאִים
וְהוּא מוֹחֵל לָנוּ,

וְאָמַר לָנוּ ⁶¹, 'וְהִיָּה מִחֲנִיךְ קְדוֹשׁ'.

והיינו, שעיקר מעלתם של עם ישראל, שעל שמם הם קרויים "קדוש", הוא בגלל
עבודת היחיד,

שהוא בבחינת "מִחֲנִיךְ", שכל אחד ואחד מהם יודע את העבודה המוטלת רק
עליו,

ולא בבחינת "מִחֲנִיכָם", שכל אחד ואחד מסתפק בעבודת הכלל.

ולפיכך, הם זוכים למעלה ⁶², "כְּמַחֲלֵת הַמִּחְנִיכִים", שְׁהֵינּוּ חוֹטְאִים וְהוּא מוֹחֵל
לָנוּ.

ובזה גם נבין, מה שנאמר ⁶³, "וְדָגְלוּ עָלַי אֶהְבֶּה", ופסוק זה הרי נדרש על הדגלים
⁶⁴,

ובפסוק זה, נאמר "וְדָגְלוּ" בלשון יחיד,

כי דווקא עבודתו של יחיד, היא בבחינת "עָלַי אֶהְבֶּה", אצל הבורא ית"ש.

ד. על מאמר הכתוב בפרשתן ⁶⁵, "אִישׁ עַל דָּגְלוֹ, בְּאַתֶּת, לְבֵית אֲבֹתָם, יִחְנוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, מִנְּגִד, סָבִיב לְאֶהֱל מוֹעֵד יִחְנוּ", פירש רש"י הקדוש, ומקורו טהור מדברי
רבותינו ז"ל במדרש ⁶⁶:

"זֶה שֶׁאָמַר הַכֶּתוּב ⁶⁷, 'אִשָּׁא דְעֵי לְמִרְחוּק, וּלְפִזְעֵי אֶתֶן צֶדֶק' ...

⁶¹ דברים, כג' - טו'.

⁶² שיר השירים, ז' - א'.

⁶³ שיר השירים, ב' - ד'.

⁶⁴ במדבר רבה, פרשה ב', ג'.

⁶⁵ במדבר, ב' - ב'.

⁶⁶ "תנחומא", (בפרשתן, אות יב').

⁶⁷ איוב, לו' - ג'.

בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְטָר יַעֲקֹב אָבִינוּ מִן הָעוֹלָם, אָמַר לְבָנָיו ⁶⁸, 'וְשָׁכַבְתִּי עִם אֲבוֹתַי',

חֲזַר עַל כָּל בָּנָיו, וַיְבָרֶכֶם, וַיְפַקְדֵם.

אָמַר לָהֶם -

כְּשֶׁתָּטְלוּ אוֹתִי, בִּירְאָה וּבִכְבוֹד טָלוּ אוֹתִי,

וְלֹא יִגַע אָדָם אַחֵר בְּמִטָּתִי, וְלֹא אֶחָד מִן הַמַּצְרִים, וְלֹא אֶחָד מִבְּנֵיכֶם, מִפְּנֵי שְׂיֵשׁ

בְּכֶם שְׂנֵאָה מִבְּנוֹת כְּנָעַן ...

וְהִיאֲדָ צֶנֶס?

אָמַר לָהֶם -

יְהוּדָה וַיִּשְׁשָׁכֶר וַיְבִלְוִן, יִטְעֲנוּ מִטָּתִי מִן הַמִּזְרָח,

רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְגַד, יִטְעֲנוּ מִן הַדָּרוֹם,

דָּן וְאַשֶׁר וְנַפְתָּלִי, יִטְעֲנוּ מִן הַצָּפוֹן,

בְּנִימִין אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה, יִטְעֲנוּ מִן הַמַּעֲרָב.

יוֹסֵף, אֵל יִטְעוֹן!

לָמָּה?

שֶׁהוּא מְלֹדָ, וְאַתֶּם צְרִיכִין לְחַלּוֹק לוֹ כְּבוֹד.

לֹא, אֵל יִטְעוֹן!

לָמָּה?

שֶׁעֲתִידִין לִישָׂא אֶת הָאֶרֶץ, וּמִי שֶׁטֹּעֵן אֶת אֶרְצוֹ שֶׁל חַי הָעוֹלָמִים, לֹא יִשָּׂא אֶרְצוֹ

שֶׁל מֵת.

וְאַם תַּעֲשׂוּ כֵן, וְטַעַנְתֶּם אֶת מִטָּתִי כְּשֶׁם שְׂצוּיֹתִי אֲתֶכֶם, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד

לְהַשְׁרֹת אֲתֶכֶם דְּגָלִים דְּגָלִים.

כִּיּוֹן שֶׁנִּפְטָר, טַעֲנוּ אוֹתוֹ כְּשֶׁם שֶׁצָּנָה שֶׁיִּטְעֲנוּ אוֹתוֹ ...

⁶⁸ בראשית, מח' - ל'.

בִּיּוֹן שֶׁנֶּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא -

הָרִי הַשָּׁעָה, שֶׁיַּעֲשׂוּ דָגְלִים כָּשֶׁם שֶׁבִּשְׂרֹן אַבְיָהוּ, שֶׁהוּא עֲתִידִין לַעֲשׂוֹת דָּגְלִים
דָּגְלִים.

מִיָּד אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִנְשָׁה, מִנְשָׁה, עָשָׂה אוֹתָם דָּגְלִים לְשָׂמִי.

מִיָּד עָמַד מִנְשָׁה, וְהִתְחִיל מִיָּצֵר,

אָמַר -

עֲקֹשׁוּ עֲתִידָה מִחֲלֻקָּתָהּ לְהִנָּתֵן בֵּין הַשְּׂבָטִים!

אִם אוֹמֵר לְשֶׁבֶט יְהוּדָה לְשָׂרוֹת בְּמִזְרָח, הוּא אוֹמֵר לִי, אִי אֶפְשִׁי לִי אֶלָּא בְּדָרוֹם,

וְכֵן אַחֲרֵים כִּיּוֹצֵא בּוֹ, שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט.

אָמַר לִיה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִנְשָׁה -

מִנְשָׁה, מָה אֲכַפֶּת לָךְ, הִם אֵינָן צָרִיכִין לָךְ בַּדָּבָר הַזֶּה, שֶׁמַּעֲצָמוֹ הֵן מִפִּירִין דִּירָתָן.

לְמָה?

שְׂצוּאָת אַבְיָהוּן בִּידָם, הֵיֵאָדָּ לְשָׂרוֹת בְּדָגְלִים,

אֵינִי מִחְדָּשׁ עֲלֵיהֶם דָּבָר, שֶׁכָּבֹד יֵשׁ לָהֶם טָכְסִין מִן יַעֲקֹב אַבְיָהוּ, כָּשֶׁם שֶׁהִקִּיפוּ

אֶת מִטָּתוֹ, כֵּן יִקִּיפוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן,

מִנֵּיין?

שֶׁכָּךְ כָּתִיב ⁶⁹, 'אִישׁ עַל דָּגְלוֹ'.

ולאחר שראית את סוד הדגלים שנתייסד על ידי יעקב אבינו,

צא ולמד, מה שכתב הגה"ק בעל "שני לוחות הברית" זיע"א ⁷⁰, מדברי הגה"ק

רבינו מנחם ציוני זיע"א:

"הדבר מקובל איש מפי איש, עד משה רבינו ע"ה -

⁶⁹ במדבר, ב' - ב'.

⁷⁰ "שני לוחות הברית", (במדבר נשא בהעלותך, תורה אור, אות ב').

כי בדגל ראובן היה בו צורת אדם, והיה חקוק בו שלוש אותיות מאבות העולם,
ב' מאברהם, צ' מיצחק, ע' מיעקב ...
ובדגל יהודה צורת אריה, ואותיות איי מ-ג' אבות ⁷¹ ...
דגל אפרים צורת שור, ושלוש אותיות מ-ג' אבות רחק ⁷² ...
דגל דן צורת נשר, ושלוש אותיות מ-ג' אבות מקב,
מ' מאברהם, ק' מיצחק, ב' מיעקב...
נשאר ה' מאברהם, הוסיף האל יתברך י' משמו, והיה יה שבו נברא העולם.
והעמיד הקדוש ברוך הוא עמודים למעלה, וענן למטה מן הארון, ובאותן שני
עננים היו חקוקים אלו שתי האותיות.
ובעת שרצה הקדוש ברוך הוא להסיע את המחנות, היה העמוד שבו יה קבוע,
נוסע מעל הארון,
והיו ארבעה ענני כבוד, שבהם: איי ⁷³, בצע ⁷⁴, רחק ⁷⁵, מקב ⁷⁶, נוסעים".

⁷¹ היינו:

א' מאברהם, י' מיצחק, י' מיעקב.

⁷² היינו:

ב' מאברהם, ח' מיצחק, ע' מיעקב.

⁷³ היינו:

דגל מחנה יהודה.

אשר היו בו האותיות: א' מאברהם, י' מיצחק, י' מיעקב.

⁷⁴ היינו:

דגל מחנה ראובן.

אשר היו בו האותיות: ב' מאברהם, צ' מיצחק, ע' מיעקב.

⁷⁵ היינו:

דגל מחנה אפרים.

אשר היו בו האותיות: ב' מאברהם, ח' מיצחק, ע' מיעקב.

ה. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ⁷⁷ :

"אפשר לרמוז, במה שאמרו פרק קמא דבתרא ⁷⁸ -

רבי שמעון בר יוחאי אומר: מרגלית טובה היתה לאברהם אבינו תלויה בצווארו,
שכל חולה שהיה רואה אותה מיד מתרפא, ובשעה שנפטר - תלאה בגלגל חמה.

והמפרשים פירשו דרך, כידוע, וגם אני בעניי.

אפשר לרמוז -

כי חולי הנפש, על הרוב, בא מסיבת הגאווה,

והעניו, ניצול מכמה וכמה איסורין שבין אדם לחבירו, וגם במילי דאיכא בינו
למקום, כידוע.

ואברהם אע"ה, היה מופלג בענווה,

כדכתיב ⁷⁹ , 'וַיִּשְׁתַּחוּ אֲבֹרָהִם, לִפְנֵי עַם הָאָרֶץ', והוא אמר ⁸⁰ - 'וְאַנְכִי עֶפְרָאֵל אֶפְרָא'.

'וְאַתָּה הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּי ⁸¹ - שהיה מגייר גיורין ⁸² ,

ובוודאי, שהיה מזהירם על הענווה,

והשומעים, היו מתרפאים מחוליים,

⁷⁶ היינו:

דגל מחנה דן.

אשר היו בו האותיות: מ' מאברהם, ק' מיצחק, ב' מיעקב.

⁷⁷ בספרו הקדוש "כסא דוד", (דרוש יט' לשבת כלה, בסופו).

⁷⁸ בבא בתרא, טז' ע"ב.

⁷⁹ בראשית, כג' - יב'.

⁸⁰ בראשית, יח' - כז'.

⁸¹ בראשית, יב' - ה'.

⁸² סנהדרין, צט' ע"ב.

והיו נושאים קל וחומר מאברהם אע"ה, שהיה חכם גדול, שכליותיו נובעות חכמה⁸³, ועשיר גדול⁸⁴, וגיבור⁸⁵, ומילא העולם חסד⁸⁶, ובכל זה היה שפל מאד.

והיה תועלת הרבה, לחולים חולי הנפש, שהיו קונים הענווה, ומתרפאים מחולי הנפש.

וזהו המרגלית טובה שהיתה בצווארו, כלומר, בקולו של אברהם אע"ה. ובשעה שנפטר, תלאה בגלגל חמה, דהמסתכל בשמש ילמד הענווה, כי השמש, סבל העלבון שלו, כשקטרגה הלבנה - אי אפשר לשני מלכים וכו'⁸⁷, וכמו שפירשו המפרשים, מה שנאמר⁸⁸, הנעלבים ואינם עולבים וכו', עליהם הכתוב אומר⁸⁹ - 'וְאֶהְיֶה לָהֶם כְּאֵת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.

⁸³ בראשית רבה, פרשה סא, א'.

⁸⁴ וכמאמר הכתוב בפרשתן (בראשית, כד' - א'):

"וְאֶבְרָהָם זָקֵן, בָּא בַּיָּמִים, וַיהוָה בָּרַךְ אֶת אֲבְרָהָם בְּכָל".

⁸⁵ וכמאמר הכתוב (בראשית, יד' - טו'):

"וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לֵילָה, הוּא וְעַבְדָּיו, וַיָּכֶם, וַיִּרְדְּפֵם עַד חֹבֶה, אֲשֶׁר מִשְׁמָאל לְדִמְשֶׁק".

ועיין עוד, באגדת בראשית (בובר), פרק לד' (א'), ד"ה "ואברהם זקן".

⁸⁶ וכמאמר הכתוב (מִיכָה, ז' - כ'):

"תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב, חֶסֶד לְאֲבְרָהָם, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבֹתֵינוּ מִיְּמֵי קֶדֶם".

⁸⁷ חולין, ס' ע"ב:

"אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם -

אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?

אמר לה -

לכי ומעטי את עצמך!".

⁸⁸ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבין ואינן עולבים, שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

ובהבנת דבריו הקדושים, נעתיק בזה, לדבריו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א מאוז'רוב⁹⁰, בביאור דברי רבי שמעון בר יוחאי - "אבן טובה, היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו":

"ואפשר לומר, בכוונת דברים -

כי היצר הרע, נקרא בשם 'אבן'⁹¹,

ואברהם אע"ה, שזכה להפוך את יצרו הרע ליצר הטוב, כנ"ל^{92 93}, זכה לאבן טובה.

והנה, כוחו של היצר הרע, הוא רק במי שמתגאה,

כמאמר רבותינו ז"ל בזוהר הקדוש⁹⁴, 'דְּהָא, יִצְרָא הָרַע, לֹא שְׂרִיָא אֱלָא בְּאַתְר דְּאַשְׁתַּכַּח חֲדָוָה דְּחִמְקָא, וְגִסּוּתָא דְּרוּחָא. וְכֵד אֲשֶׁתַּכַּח רוּחָא תְּבִירָא, כְּדִין אֲתַפְּרִשׁ מִנִּיהּ, וְלֹא שְׂרִיָא בְּהִדְיָה'⁹⁵.

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בַּגְּבֻרָתוֹ'.

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

⁸⁹ שופטים, ה' - לא'.

⁹⁰ בפרשת "חיי שרה", (עמודים תקכו'-תקכז').

⁹¹ סוכה, נב' ע"א:

"שבעה שמות יש לו ליצר הרע ... יחזקאל, קראו אבן,

שנאמר (יחזקאל, לו' - כו'), 'וְהִסְרֵתִי אֶת לֵב הָאָבֶן מִבְּשָׂרְכֶם, וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר'.

⁹² בבא בתרא, יז' ע"א:

"שלושה לא שלט בהן יצר הרע, אלו הן: אברהם, יצחק ויעקב".

⁹³ תלמוד ירושלמי, ברכות, פ"ט ה"ט:

"אברהם אבינו, עשה יצר הרע טוב,

דכתיב (נחמיה, ט' - ח'), 'וּמִצָּאתָ אֶת לִבְבוֹ נֶאֱמָן לְפָנָי'.

⁹⁴ חלק א', דף רב' ע"א.

⁹⁵ ותרגום דבריו הקדושים:

נמצא, שאברהם אבינו, ראש וראשון לענוי ארץ, שאמר ⁹⁶, 'וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפֶר',

זכה בגלל הענווה, שהיצר הרע הפך אצלו לטוב.

ומצינו גם, שהגאווה עצמה קרויה 'אבן' ⁹⁷,

ובענוותנותו, הפכה לאבן טובה, בבחינת 'וְיִגְבֶּה לְבֹו בְּדַרְכֵי ה' ⁹⁸.

ולפיכך, כל חולה הרואה אותו מיד נתרפא -

הוא החולה הנלכד ברשת היצר!

כדרשת רבותינו ז"ל ⁹⁹, על הכתוב ¹⁰⁰, 'וְהִסִּיר ה' מִמֶּנּוּ כָּל חֲלִי', זה יצר הרע!

שהרי, מי שהתבונן בענוותנותו של אברהם, שזכה לאבן טובה, וכמבואר, מיד נתרפא מחולי היצר.

ותמצא, שנאמר ¹⁰¹, 'הַשֶּׁמֶן לֵב הָעָם הַזֶּה', ובתרגום יונתן ¹⁰², 'טִפִּישׁ לִבָּיה דְּעַמָּא הָדִין'.

וידוע, שטיפשות וגאווה חד הן,

שְׁהָרִי, יֵצֵר הָרַע, אֵין שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמִקּוֹם שְׁנִמְצָאת שְׁמַחַת הַיֵּין וְגִסּוֹת הָרוּם. וְכִשְׁנִמְצָאת רוּם שְׁבוּרָה, אֵז נִפְרָד מִמֶּנּוּ וְאֵין שׁוֹרָה עִמּוֹ.

⁹⁶ בראשית, יח' - כז'.

⁹⁷ במסכת סוטה (ה' ע"א), מצינו לדרשתו של חזקיה:

"אין תפילתו של אדם נשמעת, אלא אם כן משים ליבו כבשר,

שנאמר (ישעיה, סו' - כג'), 'וְהָיָה מִדִּי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ ... כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת' וגו'."

וכתב על זה רש"י הקדוש (בד"ה "כבשר"):

"כבשר - שהוא רך, ולא כאבן שהוא קשה".

⁹⁸ דברי הימים ב', יז' - ו'.

⁹⁹ תלמוד ירושלמי, שבת, פ"ד ה"ג.

¹⁰⁰ דברים, ז' - טו'.

¹⁰¹ ישעיה, ו' - י'.

¹⁰² שם.

כדכתיב ¹⁰³, 'בְּפִי אֵוִיל חֹטֵר גָּאוֹה'.
ובסיפא דקרא ¹⁰⁴, 'וּלְבָבוֹ יָבִין, וְשֵׁב וּרְפָא לוֹ',
היינו, שרפואת הנפש, תלויה בהבנת הלב,
כלומר, בענווה - חכמה ¹⁰⁵, שהיא היפוכה של שטות.
ולפי זה, נבין מה שאמרו ¹⁰⁶ -
'גדולה תשובה, שמביאה רפואה לעולם,
שנאמר ¹⁰⁷, 'אֶרְפָּא מְשׁוּבָתְךָ, אֲהַבֶּם נִדְבָהּ'.
כי 'מְשׁוּבָתְךָ', היא הגאווה,
כמו שפירש רש"י ¹⁰⁸: 'שׁוֹבְבִים - משמע מזידים, ופרהסיא, לשון מרד וגאווה. כמו
'וַיִּלָּךְ שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ' ¹⁰⁹.
ומצינו ¹¹⁰, שרפואה ד-סליחה, נכללת בכל רפואה,

¹⁰³ משלי, יד' - ג'.

¹⁰⁴ של מאמר הכתוב בישעיה הנ"ל (ו' - י'):

"הַשָּׁמַן לֵב הָעָם הַזֶּה, וְאַזְנוֹ הַכֶּבֶד, וְעֵינָיו הַשֶּׁעַ, פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאָזְנוֹ יִשְׁמַע, וּלְבָבוֹ יָבִין, וְשֵׁב וּרְפָא לוֹ".

¹⁰⁵ סוטה, כא' ע"ב:

"אמר רבי יוחנן -

אין דברי תורה מתקיימין, אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו,

שנאמר (איוב, כח' - יב'), 'וְהַחֲכָמָה, מֵאִין תִּמְצָא'."

¹⁰⁶ יומא, פו' ע"א.

¹⁰⁷ הושע, יד' - ה'.

¹⁰⁸ עבודה זרה, ז' ע"ב (בד"ה "שובבים").

על מאמר הכתוב (ירמיה, ג' - יד'), "שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִים".

¹⁰⁹ ישעיה, נז' - יז'.

¹¹⁰ מגילה, יז' ע"ב.

ולכן, כאשר 'וּלְבָבוּ יָבִין' ¹¹¹ - תשובה, שהיא היפוכו של 'שׁוֹבֵב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ' ¹¹²,

אזי ¹¹³, 'אֶרְפָּא מְשׁוֹבְתָם',

ובגלל זה ¹¹⁴, אֶהְיֶה נִדְבָה', היינו, אף שאינם ראויים,

כדכתיב ¹¹⁵, 'וְלַעֲנוּיָם, יִתֵּן חֵן'.

ונודע ¹¹⁶, שאברהם, שורשו חכמה,

ולפיכך, כל חולה, כלומר, החולה בגאווה - הרואה אותו, מיד נתרפא.

וכשמת אברהם תלאה בגלגל חמה, פירוש -

חמה, משמעותה הכנעה!

כי כשטענה הלבנה ¹¹⁷, אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד,

לא השיבה כלום!

אלא, היתה מהנעלבין ואינן עולבין ¹¹⁸,

שעליהם נאמר ¹¹⁹, 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.

¹¹¹ של מאמר הכתוב בישעיה הנ"ל ('ו' - 'י):

"הַשֶּׁמֶן לֵב הָעָם הַזֶּה, וְאֶזְנֵי הַכֹּהֵן, וְעֵינֵי הַשֹּׁעַ, פֶּן יֵרָאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאֲזָנָיו יִשְׁמַע, וּלְבָבוּ יָבִין, וְשֵׁב וְרָפָא לוֹ".

¹¹² ישעיה, ח' - יז'.

¹¹³ הושע, יד' - ה'.

¹¹⁴ הושע, יד' - ה'.

¹¹⁵ משלי, ג' - לד'.

¹¹⁶ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף יד' ע"ב).

¹¹⁷ חולין, ס' ע"ב.

¹¹⁸ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבין ואינן עולבים, שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאֶהְיֶה כְּצֶאֱת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

ולפיכך, תלאה בגלגל חמה, שעל ידה ילמדו להכניעה עצמם!

וסיים אביי: 'אידלי יומא, אידלי קצירא'¹²⁰,

כי בהתבוננות זו בגלגל חמה, יזכה ל-'אידלי קצירא', והיינו, לרפואה כפולה, לנפש ולגוף". עד כאן, דברי קודשו של רבינו זיע"א.

והנה, על מאמר הכתוב בפרשתן¹²¹, "וְאַבְרָהָם זָקֵן, בָּא בְּיָמִים, וַיְהִי בֶרֶךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל", כתב רש"י הקדוש:

"בְּכָל", עולה בגימטריא בן,

ומאחר שהיה לו בן, היה צריך להשיאו אשה".

וכשתדקדק, תמצא:

שמילת "בְּכָל" עם הכולל, עולה בגימטריא כמניין מילת "אבן".

ללמדך:

כהמתבאר בדברי רבינו זיע"א, ובדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בעניין מעלת האבן,

שאותה הברכה שנתברך בה אברהם אע"ה, היא הכנעת יצרו הרע והפיכתו ליצר הטוב, על ידי מידת הענווה.

1. על מאמר הכתוב בפרשת "וואתחנן"¹²², "לֹא מִרְבָּכֶם מִכָּל הָעַמִּים חֶשֶׁק יְהוָה בָּכֶם, וַיִּבְחַר בָּכֶם, כִּי אַתֶּם הִמָּעֵט מִכָּל הָעַמִּים", דרשו רבותינו ז"ל במסכת חולין¹²³:

¹¹⁹ שופטים, ה' - לא'.

¹²⁰ היינו:

שכאשר החמה מתרוממת וזורחת, ממילא היא מיקלת את חולאי בני האדם,

שכן, האבן של אברהם אע"ה תלויה בחמה.

¹²¹ בראשית, כד' - א'.

¹²² דברים, ז' - ז'.

¹²³ פט' ע"א.

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל -

חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם לפני¹²⁴,

נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני¹²⁵, 'וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפְרָ',

למשה ואהרן, אמר¹²⁶, 'וְנִחַנּוּ מִה',

לדוד, אמר¹²⁷, 'וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ' ...

גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם,

דאילו באברהם, כתיב, 'וְאֶנְכִי עֹפֵר וְאֶפְרָ'. ואילו במשה ואהרן, כתיב, 'וְנִחַנּוּ מִה'."

הנה, יעקב אע"ה, היה "שלימא דאבהן"^{128 129}, וכמו כן היה כלול יחד עם משה רע"ה.

¹²⁴ וביאר בזה רש"י הקדוש:

"לפי שאין אתם מרבין עצמכם, אלא ממעטין,

לפיכך, חשק בכם,

'כי אתם המעט' - ממעטין עצמכם בעונה."

¹²⁵ בראשית, יח' - כז'.

¹²⁶ שמות, טז' - ח'.

¹²⁷ תהילים, כב' - ז'.

"וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אָדָם וּבָזִי עִם."

¹²⁸ "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

¹²⁹ צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סי' תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:

"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,

ישראל -

יצחק, שרה, רבקה, רחל, אברהם, לאה."

דהנה, על מאמר הכתוב ¹³⁰, "ויאמר ראובן אל אביו, לאמר, אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית אִם
לֹא אֶבְיָאנוּ אֵלֶיךָ, תִּנָּה אֹתוֹ עַל דָּי, וְאֲנִי אֶשְׁיבְנוּ אֵלֶיךָ", כתב "בעל הטורים":
"ב' במסורה ¹³¹, דין ¹³², ואידך ¹³³ ¹³⁴ - וּפְתָה תָמִית קִנְאָה'.
דורש אותו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה ¹³⁵,
'וִיקְנָאוּ לְמִנְשָׁה בְּמִחְנָה' ¹³⁶ - אלו דתן ואבירם.
בשביל שאמר ¹³⁷, 'אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.
'אֶת שְׁנֵי' - בגימטריא, הם דתן ואבירם ¹³⁸.
ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ¹³⁹:
'שוב ראיתי בדברי המקובלים ¹⁴⁰, דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת,

¹³⁰ בראשית, מב' - לז'.

¹³¹ היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

¹³² היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

¹³³ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

¹³⁴ איוב, ה' - ב'.

¹³⁵ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את עניין הקנאה.

¹³⁶ תהילים, קו' - טז'.

¹³⁷ בראשית, מב' - לז'.

¹³⁸ היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

¹³⁹ בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

אלא, שזה הוא למעלה מזה.

וכמו שכתב בתיקונים ¹⁴¹, יעקב מלבר ומשה מלגאו,

ופירש הרב של"ה ז"ל ¹⁴², יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה
מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...

הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,

ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה."

ומבואר מדברי הקדושים :

שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,

אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,

נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.

וממילא, אמירתו של ראובן ¹⁴³, "אֶת שְׁנֵי בְנֵי תָמִית",

נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של
ראובן - דתן ואבירם.

ומעתה, כאשר דרשו רבותינו ז"ל ^{144 145}, "גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה
שנאמר באברהם" :

¹⁴⁰ יעויין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): "ובגין כך, יעקב משה ויוסף קחדא אַזלי".

ועיין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו').

ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח'),

ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוזה מלובלין" זיע"א (ערך לב').

¹⁴¹ "תיקוני הזוהר" (תיקון יג', דף כט' ע"א).

¹⁴² בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

¹⁴³ בראשית, מב' - לז'.

¹⁴⁴ חולין, פט' ע"ב.

¹⁴⁵ וכפי שהובא לעיל בתחילת אות זו.

דבר זה, כלול אף ביעקב אע"ה, שהיה ענוותן גדול מאין כמותו!

ז. בעניינם של בני "סדום ועמורה", מצינו בפרשת "לך לך"¹⁴⁶, "וְאִנְשֵׁי סְדֹם, רָעִים וְחָטְאִים, לִיהָוָה, מְאֹד", ופירש בזה רש"י הקדוש¹⁴⁷:

" 'רָעִים' - בגופם,

'וְחָטְאִים' - בממונם,

'לָהּ מְאֹד' - יודעים רבונם, ומתכוונים למרווד בו".

ואפשר:

שלפיכך, לא רצה אברהם אע"ה, לקחת ממלך סדום, אפילו "מִחוּט וְעַד שָׂרוֹךְ נֶעֱלִי"¹⁴⁸,

שכן, בעצם לקיחתו, הרי הוא נותן מאותו ממון, שורשים רעים ומקולקלים, בו וביוצאי חלציו.

ומה גם, שלצורך הבטחתו של הבורא ית"ש לאברהם אע"ה¹⁴⁹, "וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרֶכֶשׁ גָּדוֹל",

הוצרך יוסף הצדיק ע"ה, לרדת לארץ מצרים, בהיותו "טוב"¹⁵⁰, אשר בכוחו להיטיב לזולתו,

ובאם היה אברהם אע"ה נהנה מאותו הרכוש, לא היה בכוחו של יוסף הצדיק ע"ה, לתקן את כל זאת.

והנה, ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו ז"ל¹⁵¹, על מאמר הכתוב¹⁵², "אֵלֶּה תֹּלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהִבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":

¹⁴⁶ בראשית, יג' - יג'.

¹⁴⁷ ומקורו טהור, במסכת סנהדרין, דף קט' ע"א.

¹⁴⁸ בראשית, יד' - כג'.

¹⁴⁹ בראשית, טו' - יד'.

¹⁵⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁵¹ מנחות, כט' ע"ב.

"אל תקרי 'בְּהִבְרָאָם', אלא בה"י בְּרָאָם".

וביאר בזה, הגה"ק רבינו משה אלשיך זיע"א - "האלשיך הקדוש" ¹⁵³ :

דהנה, על מאמר הכתוב ¹⁵⁴ , "בְּסִפְתָּ תִּשָּׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים, כָּל הָאֶזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בְּסִפְתָּ", דרשו רבותינו ז"ל ¹⁵⁵ , "אמרה תורה, כל שבעת הימים צא מדירת קבע, ושב בדירת עראי".

והיינו, שצריך האדם לָשִׁים אל מול עיניו, את מאמר דוד הע"ה ¹⁵⁶ , "יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה",

שכל חייו, הינם חיי עראי, אשר סופם לבוא אל קיצם,

ועל כן, בחג הסוכות, עליו לצאת מדירת קבע, אל דירת העראי.

ומטעם כך, ברא הבורא ית"ש את עולמו, באות ה' -

שכן, באות ה', נרמזים הדינים של דפנות הסוכה ¹⁵⁷ , אשר שיעורה הוא ב' דפנות והשלישית אפילו בטפח ¹⁵⁸ ,

וזאת, בכדי ללמד לאדם, שכל התכלית של העולם הזה, הינו "עולם עראי".

ומעתה, נשכיל ונבין, את דברי רבותינו ז"ל ¹⁵⁹ , על מאמר הכתוב ¹⁶⁰ , "אֱלֹהֵה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהִבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":

¹⁵² בראשית, ב' - ד'.

¹⁵³ ויקרא, כג' - לג'.

¹⁵⁴ ויקרא, כג' - מב'.

¹⁵⁵ סוכה, ב' ע"א.

¹⁵⁶ תהילים, צ' - י'.

¹⁵⁷ היינו:

צורת האות ר' שבאות ה', מרמזת על ב' דפנות,

והאות י' אשר בתחתית האות ה', מרמזת על הדופן השלישית, ששיעורה אפילו בטפח.

¹⁵⁸ סוכה, ו' ע"ב.

¹⁵⁹ "זוהר הקדוש", (פרשתן, דף פו' ע"ב).

"אל תקרא 'בהפראס', אלא באברהם,

באברהם מתקיים עלמא",

שכן, בהיות אברהם אע"ה חי חיי עראי,

הוא אינו יכול לקחת מאומה מבני אדם שאינם מהוגנים, אשר כל חפצם ומהותם
הוא "כחי ועצם ידי" ¹⁶¹.

ומחמת קדושתו זו, מתקיים כל העולם כולו!

והנה, על מאמר הכתוב ¹⁶², "ולבני הפילגשים אשר לאברהם, נתן אברהם מתנות,
וישלחם מעל יצחק בנו, בעודנו חי, קדמה אל ארץ קדם", כתב הגה"ק רבינו מנחם
עזריה זיע"א מפאנו ¹⁶³ :

דהנה, דרשו רבותינו ז"ל במסכת סנהדרין ¹⁶⁴ -

"שם טומאה, מסר להם".

ובפירושו על התורה, הביא בזה רש"י הקדוש, פירוש נוסף -

"מה שניתן לו על אודות שרה, ושאר מתנות שנתנו לו, הכל נתן להם, שלא רצה
ליהנות מהם".

וביאר בזה, רבינו זיע"א -

שלעולם, אותם המתנות שנתנו לו המצריים, היינו אותו שם טומאה שמסר לבני
הפילגשים.

ותכלית אותו שם טומאה, היה שם הגורם ריחוק ליצחק וליעקב מדרכי
הקדושה,

¹⁶⁰ בראשית, ב' - ד'.

¹⁶¹ דברים, ח' - יז'.

¹⁶² בראשית, כה' - ו'.

¹⁶³ בספרו הקדוש "עשרה מאמרות", (מאמר אם כל חי, חלק א', סימן ו').

¹⁶⁴ צא"ע"א.

והובאו דבריהם, בדברי רש"י הקדוש.

ולפיכך, הרחיקו אברהם אע"ה מהם, ונתנו לבני הפילגשים.

ומעתה, דקדק רבינו זיע"א -

א. תכלית מידתו של אברהם אע"ה, היתה "מידת החסד",

ומידה זו, היא המידה הראשונה ב-ז' מידות תחתונות ¹⁶⁵,

והיא נרמזת, במאמר הכתוב ¹⁶⁶, "לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים ובאֶרֶץ, לך יהוה הממלכה, והמתנשא לכל לראש".

וכמו כן, היא נרמזת במאמר הכתוב בפרשתן ¹⁶⁷, "ולאֶבְרָם היטיב בעֲבוּרָה, ויהי לוֹ צֶאֱן וּבָקָר וְחֲמֹרִים וְעֶבְדִּים וְשָׁפָחַת וְאִתְּנָת וְגַמְלִים",

שכן, כאשר תמנה את אותם הפרטים, שבהם היטיב הבורא ית"ש לאברהם אע"ה, בעבורה של שרה אמנו ע"ה,

תמצא, ז' פרטים, המְכַוְּנִים כנגד "מידת החסד".

וזאת, על ידי השראת השכינה הקדושה שהיתה בשרה אמנו ע"ה,

ועל ידי כך, שהרחיק אברהם אע"ה מן המצריים, את אותו שם טומאה.

ב. תכלית מידתו של יצחק אע"ה, היתה "מידת הגבורה",

ומידה זו, היא המידה השניה ב-ז' מידות תחתונות ¹⁶⁸,

והיא נרמזת, במאמר הכתוב ¹⁶⁹, "לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד, כי כל בשמים ובאֶרֶץ, לך יהוה הממלכה, והמתנשא לכל לראש".

¹⁶⁵ היינו:

חט, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות.

¹⁶⁶ דברי הימים א', כט' - יא'.

¹⁶⁷ בראשית, יב' - טז'.

¹⁶⁸ היינו:

חט, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות.

¹⁶⁹ דברי הימים א', כט' - יא'.

וכמו כן, היא נרמזת במאמר הכתוב בפרשת "תולדות" ¹⁷⁰, "וַיְהִי לוֹ, מְקַנָּה צֶאֱן וּמְקַנָּה בָּקָר וְעֶבְדָּה רַבָּה, וַיִּקְנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים",
שכן, כאשר תמנה את אותם הפרטים, שבהם היטיב הבורא ית"ש ליצחק אע"ה,
תמצא, ו' פרטים, המְכֻנִּים כנגד "מידת הגבורה".
וזאת, על ידי השראת השכינה הקדושה שהיתה בשרה אמנו ע"ה,
ועל ידי כך, שהרחיק אברהם אע"ה מן המצריים, את אותו שם טומאה.
ג. תכלית מידתו של יעקב אע"ה, היתה "מידת התפארת",
ומידה זו, היא המידה השלישית ב-ז' מידות תחתונות ¹⁷¹,
והיא נרמזת, במאמר הכתוב ¹⁷², "לֵךְ ה' הַגְדִּלָּה וְהַגְבִּירָה וְהַתְפַּאֲרָה וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד,
כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ, לֵךְ יְהוָה הַמְּמַלְכָּה, וְהַמְתַּנְשֵׂא לְכָל לְרֹאשׁ",
וכמו כן, היא נרמזת במאמר הכתוב בפרשת "וישלח" ¹⁷³, "וַיְהִי לִי, שׂוֹר וְחִמּוֹר,
צֶאֱן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, וְאֶשְׁלַחָה לְהַגִּיד לְאֹדְנִי, לְמַצֵּא חֵן בְּעֵינֶיךָ",
שכן, כאשר תמנה את אותם הפרטים, שבהם היטיב הבורא ית"ש ליעקב אע"ה,
תמצא, ה' פרטים, המְכֻנִּים כנגד "מידת התפארת".
וזאת, על ידי השראת השכינה הקדושה שהיתה בשרה אמנו ע"ה,
ועל ידי כך, שהרחיק אברהם אע"ה מן המצריים, את אותו שם טומאה.
וכתב רבינו זיע"א -
שעל ידי אותה ההרחקה, שהרחיק אברהם אע"ה, את שם הטומאה מזרעו
אחריו, היו כולם בעלי אמונה וביטחון בהבורא ית"ש,

¹⁷⁰ בראשית, כו' - יד'.

¹⁷¹ היינו:

ton, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות.

¹⁷² דברי הימים א', כט' - יא'.

¹⁷³ בראשית, לב' - ו'.

עד כדי כך, שהם הכריזו, שכל השפע שיש להם, הכל הוא מהבורא ית"ש, ואין להם משל עצמם מאומה,

וכמאמר הכתוב ¹⁷⁴, "לֵךְ ה' הַגְדֵּלָה וְהַגְבוּרָה וְהַתְפָּאֶרֶת וְהַנְצַח וְהַהוֹד, כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאָרֶץ, לָךְ יְהוָה הַמְמֻלָּכָה, וְהַמְתַּנְשָׂא לְכָל לְרָאשִׁי".
ומעתה, נשכל ונבין, בעניין המתנות :

שלעולם, אברהם אע"ה לא נטל מתנות גשמיים מפרעה מלך מצרים, כפי שלא נטל ממלך סדום,

ורק את אותו שם הטומאה, אשר רצה אברהם אע"ה להרחיקו מעליו ועל זרעו, קיבל מפרעה מלך מצרים, לצורך הצלתו הרוחנית.

שכן, כל מהותו של אברהם אע"ה, היתה הכרזת "לֵךְ ה' " - שהכל ממנו ית"ש לבדו.

והנה, לצורך לידת יצחק אע"ה, הוסיף הבורא ית"ש לאברהם אע"ה את האות ה',

וכמאמר הכתוב בפרשת "לך לך" ¹⁷⁵, "וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמִי אַבְרָם, וְהָיָה שְׁמִי אַבְרָהָם, כִּי אֲבִי הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְּתִיד. וְהִפְרַתִּי אֶתְךָ בְּמֵאֹד מְאֹד, וְנִתְּתִיד לְגוֹיִם, וּמְלָכִים מִמֶּךָ יֵצְאוּ".

ולאור המתבאר נראה, שלפיכך, הוסיף לו הבורא ית"ש, את האות ה', לצורך הולדתו של יצחק אע"ה :

וזאת, להורות לכל באי עולם, שדביקותו של אברהם אע"ה בהבורא ית"ש, והכרתו בעולם הזה כעולם עראי,

היא שעמדה לו, לעקור מעל עצמו, את עניין העקרות שהיה בו.

ומעתה, נשכיל ונבין, את מאמר הבורא ית"ש לאברהם אע"ה - לאחר מלחמת המלכים ¹⁷⁶, "וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבִתֶּיךָ בְּשָׁלוֹם, תִּקְבְּרַ בְּשִׁיבָה טוֹבָה" ¹⁷⁷ :

¹⁷⁴ דברי הימים א', כט' - יא'.

¹⁷⁵ בראשית, יז', ה' - ו'.

"טוב" - בהיותך נימול ושומר הברית,

ולפיכך, יש בכוחך להיטיב לזולתך.

"טובה" - טעם הדבר, שזכית לקבל את מצוות המילה ואת הבטחת הבנים,

הוא בעבור היותך חי חיי עראי, בבחינת האות ה' שבה נברא העולם, שנברא ומתקיים בעבורך.

ומשום כך, "תקבר בשיבה טובה", כאשר תראה את יוצאי חלציק הולכים בדרכיך.

והנה, על מאמרו של אברהם אע"ה למלך סדום¹⁷⁸, "אם מחוט ועד שרוף נעל, ואם אקח מכל אשר לך, ולא תאמר, אני העשרתי את אברם", דרשו רבותינו ז"ל¹⁷⁹:

"דרש רבא -

בשכר שאמר אברהם אבינו¹⁸⁰, 'אם מחוט ועד שרוף נעל', זכו בניו ל-ב' מצוות, חוט של תכלת, ורצועה של תפילין.

בשלמא רצועה של תפילין, דכתיב¹⁸¹, 'וראו כל עמי הארץ, כי שם ה' נקרא עליך', ותניא, רבי אליעזר הגדול אומר: אלו תפילין שבראש.

אלא, חוט של תכלת, מאי היא?

דתניא, היה רבי מאיר אומר: מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין?

¹⁷⁶ וכמאמר הכתוב (בראשית, טו' - א'), "אחר הדברים האלה, היה דבר יהוה אל אברם במחזה, לאמר, אל תירא אברם, אנכי מגן לך, שחרך הרבה מאד".

¹⁷⁷ בראשית, טו' - טו'.

¹⁷⁸ בראשית, יד' - כג'.

¹⁷⁹ סוטה, יז' ע"א.

חולין, פט' ע"א.

¹⁸⁰ בראשית, יד' - כג'.

¹⁸¹ דברים, כח' - י'.

מפני שהתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד,
שנאמר ¹⁸², 'וַיֵּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, וַתַּחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לְבָנֵת הַסָּפִיר, וּכְעָצָם
הַשָּׁמַיִם לְטָהָר',
וכתיב ¹⁸³, 'כְּמֶרְאָה אֲבֹן סָפִיר, דְּמוֹת כֶּסֶף'."
ובביאור העניין, שזכו בני ישראל ל-ב' מצוות אלו בדווקא, נראה בסייעתא דשמיא
לבאר בזה:
שמחמת שהיה אברהם אע"ה, חי חיי עראי,
ובכל זמן ועת, חשב היאך הוא יוכל להתקדש ולהיטהר, והיאך הוא יוכל לקדש
ולטהר את זרעו אחריו, באמצעות הנהגתו זו.
וכמו כן, מכוח הנהגתו זו, הוא זכה להיות מובדל משאר בני דורו, והפך את עצמו
להיות משועבד להבורא ית"ש לבדו.
הוא זכה, שיקבלו בניו לדורות עולם, את אותם ב' המצוות של טלית ותפילין,
אשר תכליתם, הוא הבדלה משאר אומות העולם, ודביקות בהבורא ית"ש לבדו,
כאשר הם מביאים את האדם להכרה מוחלטת, שכל חיי העולם הזה הינם חיי
עראי, בלבד.

והנה, האותיות מְכֻנּוֹת בשם "אבנים", וכפי שמצינו ב-"ספר היצירה" ¹⁸⁴ :

"שתי אבנים, בונות שני בתים ¹⁸⁵,

שלוש, בונות שישה בתים ¹⁸⁶,

¹⁸² שמות, כד' - י'.

¹⁸³ יחזקאל, א' - כו'.

¹⁸⁴ פרק ד' משנה יב'.

¹⁸⁵ היינו:

מילה בת שתי אותיות, יכולה להיכתב בשתי אופנים.

¹⁸⁶ היינו:

מילה בת שלוש אותיות, יכולה להיכתב בשישה אופנים.

ארבע, בונות ארבעה ועשרים בתיים ¹⁸⁷,
חמש, בונות מאה ועשרים בתיים ¹⁸⁸,
שש, בונות שבע מאות ועשרים בתיים ¹⁸⁹,
שבע, בונות חמשת אלפים וארבעים בתיים ¹⁹⁰."
וכבר למדנו לעיל, שהאות ה', המלמדת על עניין העראיות,
יש בה את כוח ההולדה, וכפי שמצינו אצל אברהם אע"ה ¹⁹¹, ואצל שרה אמנו
ע"ה ¹⁹², שרק לאחר שִׁנְתּוֹסְפָה להם האות ה' בשמם הם זכו לכוח המוליד.
ומעתה, אפשר לבאר:
שאותה "אבן" אשר היתה תלויה בצווארו של אברהם אע"ה, המרמזת על "מידת
הענווה" ¹⁹³,

¹⁸⁷ היינו:

מילה בת ארבע אותיות, יכולה להיכתב בעשרים וארבעה אופנים.

¹⁸⁸ היינו:

מילה בת חמש אותיות, יכולה להיכתב במאה ועשרים אופנים.

¹⁸⁹ היינו:

מילה בת שש אותיות, יכולה להיכתב בשבע מאות ועשרים אופנים.

¹⁹⁰ היינו:

מילה בת שבע אותיות, יכולה להיכתב בחמשת אלפים וארבעים אופנים.

¹⁹¹ בראשית, יז' - ה':

"ולא יקרא עוד את שמך אברהם, והיה שמך אברהם, כי אב המון גוים נתייך".

¹⁹² בראשית, יז', טו' - טז':

"ויאמר אֱלֹהִים אֶל אֲבֹרָה, שְׂרִי אִשְׁתְּךָ, לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שְׂרִי, כִּי שְׁרָה שְׁמָהּ. וּבִרְכֹתִי אֹתָהּ, וְגַם נָתַתִּי
מִמֶּנָּה לָךְ בֶּן, וּבִרְכִיתָהּ, וְהָיְתָה לְגוֹיִם, מְלֶכִי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ".

¹⁹³ וכפי שנתבאר לעיל באות ה'.

היתה האות ה', המרמזת על עניין העראיות שהיתה בו, אשר היא היסוד והשורש ל-"מידת הענווה",

ומחמתה, הוא זכה לכוח ההולדה, כאשר היא נתוספה לו ולאשתו בשמים. ודוק.

ח. על מאמר הכתוב בפרשת "בחוקותי"¹⁹⁴, "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק, וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר, וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר", כתב רש"י הקדוש:
"וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב" - בחמישה מקומות נכתב מלא^{195 196}, ואליהו חסר בחמישה מקומות^{197 198},

¹⁹⁴ ויקרא, כו' - מב'.

¹⁹⁵ היינו:

בחמישה מקומות, נכתב שמו של יעקב אע"ה, במילוי האות ו', "יעקב".

¹⁹⁶ ה' המקומות:

א. "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק, וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר, וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר" (ויקרא, כו' - מב').

ב. "כֹּה אָמַר יְהוָה, הִנְנִי שֹׁב שְׁבוֹת אֶהְיֶה יַעֲקֹב, וּמִשְׁכְּנֵתִי אֶרְחֹם, וּנְבִנְתָה עִיר עַל תֵּלָה, וְאַרְמוֹן עַל מִשְׁפָּטוֹ יֵשֵׁב", (ירמיה, ל' - יח').

ג. "גַּם זָרַע יַעֲקֹב וְדוֹד עַבְדִּי אֶמְאָס, מִקְחַת מִזְרְעוֹ מִשְׁלִים, אֶל זָרַע אַבְרָהָם יִשְׁחַק וְיַעֲקֹב, כִּי אֲשִׁיב אֶת שְׁבוֹתָם, וְרִחְמֵתִים", (ירמיה, לג' - כו').

ד. "וְאֵתָה אֶל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב, וְאֶל תַּחַת יִשְׂרָאֵל, כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַךְ מִרְחוֹק וְאֵת זֶרְעֶךָ מֵאֶרֶץ שְׁבִים, וְשֹׁב יַעֲקֹב וְיִשְׁקֹט, וְשָׁאֵן וְאִין מִחְרִיד", (ירמיה, מו' - כז').

ה. "לֹא כָאֵלֶּה חֶלֶק יַעֲקֹב, כִּי יוֹצֵר הַפֶּל הוּא, וְשֹׁבֵט נַחֲלָתוֹ, יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ", (ירמיה, נא' - יט').

כן כתב רבינו דוד אבודרהם זיע"א, (סדר מוצאי שבת).

¹⁹⁷ היינו:

בחמישה מקומות, נכתב שמו של אליהו הנביא זכור לטוב, חסר האות ו', "אליה".

¹⁹⁸ ה' המקומות:

א. "וּמִלֶּאֱלֹהִים יְהוָה דְּבָר אֶל אֱלֹהֵי הַתְּשֻׁבִּי, קוֹם עֲלֶה לְקִרְאָת מִלְּאֲכִי מֶלֶךְ שְׁמִרוֹן, וְדַבֵּר אֲלֵהֶם, הַמְבִלִּי אִין אֲלֵהִים בְּיִשְׂרָאֵל - אֲתָם הַלְכִים לְדָרֶשׁ בְּבַעַל זָבוּב אֲלֵהִי עֶקְרוֹן", (מלכים ב', א' - ג').

יעקב נטל אות משמו של אליהו, ערבון, שיבוא ויבשר גאולת בניו".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "פינחס" ¹⁹⁹, "לִכְן אָמַר, הִנְנִי נֹתֵן לְךָ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם", כתב "בעל הטורים":

"שְׁלֹם" כתיב, והוא ו' קטיעא ²⁰⁰ ...

ו' קטיעא, כי פנחס הוא אליהו,

וכן 'אַלְיָה' כתיב, חסר ו'.

ויעקב מלא ו', שנטל ו' מאליהו למשכון,

עד שיבא עם המשיח, ויגאל את בניו.

וזהו ²⁰¹, 'יִגַּל יַעֲקֹב שְׁמִיחַ שְׂרָאֵל,

'שְׁמִיחַ', אותיות 'מְשִׁיחַ',

שְׁשִׁמַּח לַיְמֹת הַמְּשִׁיחַ, ויחזור ה-ו', ויהא אליהו שלם".

ויעויין עוד, בפירושו של רבינו דוד אבודרהם זיע"א ²⁰²:

ב. "ולכן כה אמר יהוה, המטה אשר עליה שם לא תרד ממנה, כי מות תמות, וילך אליה" (מלכים ב', א' - ד').

ג. "ויאמרו אליו, איש בעל שער ואזור עור אזור במקונו, ויאמר, אליה התשבתי הוא" (מלכים ב', א' - ח').

ד. "ויען אליה וידבר אליהם, אם איש האלהים אני תרד אש מן השמים ותאכל אתך ואת חמשיך, ותרד אש אלהים מן השמים, ותאכל אתו ואת חמשי" (מלכים ב', א' - יב').

ה. "הנה אנכי שלח לך את אליה הנביא, לפני בוא יום יהוה, הגדול והפוא" (מלאכי, ג' - כג').

כן כתב רבינו דוד אבודרהם זיע"א, (סדר מוצאי שבת).

¹⁹⁹ במדבר, כה' - יב'.

²⁰⁰ היינו:

מילת "שלום", כתובה בספר התורה "שלום",

שכן, האות ו' נקטעה, ונראית כמו האות י'.

²⁰¹ תהילים, יד' - ז'.

"והטעם, דרך משל, לומר -

כי יעקב אבינו, תפש לאליהו ה-נ' משמו בתורה, משכון, עד שיבוא עם משיח בן
דוד, המוכתר בשישה מידות,

שנאמר במשיח ²⁰³, 'וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה', רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה, רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה, רוּחַ
דָּעַת וְיִרְאַת ה',

ואז יחזיר לו ה-ו', ויהיה שמו שלם".

והנה, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ²⁰⁴, על מאמר הכתוב הנ"ל:

"אמרו רבותינו ז"ל ²⁰⁵, 'וְנִשְׁשָׁם ה' לְקִינָן אוֹתוֹ' ²⁰⁶, אוֹת נ', דֵּהוּא חַיִּים.

והיינו דְּשִׁאָלָה רחב ²⁰⁷, 'וְנִתְּתָם לִי אוֹת אֶמֶת', סימנא דחיי בעאת מיניהו, כמו
שכתב בזוהר הקדוש ²⁰⁸.

ואפשר, דמשום הכי, כתיב לפעמים 'יַעֲקֹב' מלא נ',

להודיע, דיעקב אע"ה לא מת ²⁰⁹,

ומשום הכי, כתיב ב-נ', אוֹת חַיִּים".

ומדבריו הקדושים למדנו, שהאות נ', מרמזת על עניין החיים,

ולפיכך, לקח יעקב אע"ה מאליהו הנביא, את האות נ' בדווקא, שבה נרמז עניין
החיים.

²⁰² סדר מוצאי שבת.

²⁰³ ישעיה, יא' - ב'.

²⁰⁴ בספרו הקדוש "פני דוד", (פרשת "בלק", אות טז').

²⁰⁵ "זוהר הקדוש", (חלק א', דף רמא' ע"ב).

²⁰⁶ בראשית, ד' - טו'.

²⁰⁷ יהושע, ב' - יב'.

²⁰⁸ חלק א', דף רמא' ע"ב.

²⁰⁹ תענית, ה' ע"ב.

ולהלך יתבארו בסייעתא דשמיא דבריו הקדושים והטהורים.

ט. על מאמר הכתוב בפרשתן ²¹⁰, "אִישׁ עַל דָּגְלוֹ, בְּאֶתֶת, לְבֵית אֲבֹתָם, יִחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִנֶּגֶד, סָבִיב לְאֶהֱל מוֹעֵד יִחְנוּ", כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ²¹¹ :

" י'דָגְלוֹ' - צְרוּפָה דגל ו',

כי אלו הדגלים, בהם יב' שבטים, וכבודו יתברך שמו חופף עליהם מלמעלה.

יב' הוי"ו"ת, ושורש השורשים 'אחד', הרי יג', גימטריא 'אחד' ²¹² .

וזה רמוז, דגל ו',

כי 'ואו' מלא, גימטריא 'אחד' ²¹³ .

עוד כתב רבינו זיע"א :

" י'דָגְלוֹ' - זה שאמר הכתוב ²¹⁴ 'וְדָגְלוֹ עָלַי אֶהְבֶּה'.

יובן, על פי מה שאמרו בתנחומא ²¹⁵ : חֲבֵה גְדוּלָה חֲבֵה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁעֲשָׂאָן דָּגְלִים כְּמִלְאֵי הַשָּׁרֵת, כְּדִי שִׁיְהִיו נִכְרִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעַצְמָן וּבְנֵי שְׂמֵעוֹן לְעַצְמָן.

²¹⁰ במדבר, ב' - ב'.

²¹¹ בספרו הקדוש "פרח שושנה".

²¹² היינו:

יב' השבטים, הם כנגד יב' הוי"ו"ת,

ועאשר נוסף להם את הבורא ית"ש, יחידו של עולם, שהיה חופף עליהם,

יגיע הכל למניין יג', כמניין מילת "אחד".

²¹³ היינו:

כאשר נכתוב את מילת ו' בכתב מלא, ואו,

יגיע הגימטריא למניין יג', שהוא כמניין מילת "אחד".

ודבר זה, נרמז במילת "דָגְלוֹ", אשר צְרוּפָה דגל ו'.

²¹⁴ שיר השירים, ב' - ד'.

ומנין שהיא אֶהְבָּהּ?

שָׁכַן הוא אוֹמֵר ²¹⁶, 'הִבֵּיאֲנִי אֶל בֵּית הַיֵּינוּ, וְדָגְלוּ עָלֵי אֶהְבָּהּ' ²¹⁷.
ועל פי מה שנתבאר לעיל, 'אחד' גימטריא 'אהבה' ²¹⁸, יומתק".

י. זאת תורת העול"ה:

א. על מאמר הכתוב בהקדמה לעשרת הדיברות ²¹⁹, "וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים, וַיָּבֹאוּ
מִדְבַּר סִינִי, וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבָּר, וַיַּחֲנוּ שָׁם? שְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר", כתב הגה"ק בעל "אור
החיים" הקדוש זיע"א:

"אכן, כוונת הכתוב, הוא, להקדים ג' עניינים, הם עיקרי ההכנה לקבלת התורה,
שבאמצעותם נתרצה ה' להנחילם נחלת שדי, היא תורתנו הנעימה.

ה-א', הוא התגברות והתעצמות בעסק התורה, כי העצלות הוא עשב המפסיד
השגתה,

ולזה תמצא, כי כל מקום שיזכירנה ה' לתורה, ידקדק לומר לשון חוזק ואומץ, עד
גדר שימית עצמו עליה,

דכתיב ²²⁰, 'זאת התורה, אֲדָם כִּי יָמוּת' וגו', ודרשו ז"ל ²²¹ וכו' ²²²,

²¹⁵ בפרשתו, (אות י').

²¹⁶ שיר השירים, ב' - ה'.

²¹⁷ עד כאן דברי קודשו.

²¹⁸ היינו:

לאחר שנתבאר לנו, שהמילה ו' בכתיב מלא ואו,

היא בגימטריא מניין יג', שהוא כמניין מילת "אחד",

יומתק העניין, שכן מילת "אהבה" אף היא, עולה בגימטריא למניין זה.

²¹⁹ שמות, יט' - ב'.

²²⁰ במדבר, יט' - יד'.

²²¹ שבת, פג' ע"ב.

²²² "אפילו בשעת מיתה, תהא עוסק בתורה".

כמו כן, רבותינו ז"ל, ידקדקו בהזכרתה, לומר, 'עסק התורה' - 'השתדלות התורה', ורבים כמוהו.

ועיין מה שפירשתי בספרי חפץ ה', שחיברתי על קצת ממסכתות הש"ס בקטנותי, במאמר רבותינו ז"ל²²³, 'למיימינים בה' וכו' -

ותראה, כי לא תושג ההשגה, אלא בהתעצמות גדול.

וכנגד זו, אמר הכתוב²²⁴, 'וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים' -

לא בא להודיע מקום שממנו נסעו, שאם כן, היה לו להקדימו קודם תחנונים,

אלא, נתכווין לומר, שנסעו מבחינת רפיון ידים,

כמו שמצינו שדרשו כן רבותינו ז"ל²²⁵, בפסוק²²⁶, 'וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרַפִּידִים', **ברפיון ידים, עד כאן.**

והן עתה, נסעו מבחינה זו, והכינו עצמם לעבוד עבודת משא בנועם ה', והוא

אומרו 'וַיָּבֵאוּ מִדְּבַר סִינִי'.²²⁷

ועניין ב', הוא השיפלות והענווה,

כי אין דברי תורה מתקיימין, אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר.²²⁸

וכנגד זה, אמר²²⁹, 'וַיִּחַנוּ בְּמִדְבָּר' -

פירוש, לשון שיפלות וענווה, כמדבר, שהכל דורכים עליו.

ועניין ג', הוא, בחינת ייעוד חכמים, בהתחברות בלב שלם ותמים,

²²³ שבת, פח' ע"ב.

²²⁴ שמות, יט' - ב'.

²²⁵ סנהדרין, קו' ע"ב.

²²⁶ שמות, יז' - ח'.

²²⁷ שמות, יט' - ב'.

²²⁸ עירובין, נד' ע"א.

²²⁹ שמות, יט' - ב'.

לא שיהיו בד בבד,

שעליהם אמר הכתוב ²³⁰, 'יִחָרַב אֶל הַבָּדִים' ²³¹,

אלא, יתוועדו יחד, ויחדדו זה לזה, ויסבירו פנים זה לזה.

וכנגד זה, אמר ²³², 'וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל' -

לשון יחיד, שנעשו כולן יחד כאיש אחד, והן עתה הם ראויים לקבלת התורה".

ב. יעקב אע"ה, שהיה מובחר שבאבות, "שלימא דאבהן" ^{233 234},

סידר את בניו לצורך נשיאת מיטתו הקדושה, על פי סוד שמות האבות הקדושים ²³⁵.

ובענוותנותו כי רבה ²³⁶, השאיר את האות ה' ²³⁷, המרמזת על עניין העראיות ²³⁸, ועל מידת הענווה ובבחינת "אבן טובה" שהיתה אצל אברהם אע"ה ²³⁹, כאות מרחפת.

²³⁰ ירמיה, נ' - לו'.

²³¹ ברכות, סג' ע"א.

²³² שמות, יט' - ב'.

²³³ "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

²³⁴ צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סי' תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:

"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,

ישראל -

יִצְחָק, שְׂרָה, בְּרָקָה, בְּחַל, אַבְרָהָם, לָאָה".

²³⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²³⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²³⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²³⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²³⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז', על פי המתבאר באות ה'.

בכדי לרמוז לבניו ²⁴⁰, "את החקים ואת התורות ... את הדרך ילכו בה, ואת המעשה אשר יעשו".

ודברים אלו, רמז יעקב אע"ה, בעת נשיאת מיטתו הקדושה ²⁴¹, בבחינת מה שנאמר ²⁴², "יעקב אבינו לא מת".

ג. הבורא ית"ש, אשר לא מקפח שכר לעושי רצונו, רמז באות נ', אשר נמצאת במילת "דגלו" ^{243 244}, שהיא אות החיים ²⁴⁵, ואשר נרמז בה עניין "אחד" ועניין "אהבה" ²⁴⁶,

את עניין ענוותנותו של יעקב אע"ה, שלא החזיק טובה לעצמו, ותלה את כל עניין הענווה באברהם אע"ה,

ובאות נ', רמוזה אותה מידת הענווה שהיתה בו, שמחמתה הוא לקחה כמשכון מאליהו הנביא לצורך גאולתם של ישראל ²⁴⁷.

ד. מטעם כך, פרשת "במדבר", מפסיקה בין קללות שבתורת כהנים לחג השבועות ²⁴⁸,

שכן, אך ורק בעבור קבלת התורה, אנו זקוקים למידת הענווה ²⁴⁹, הנרמזת באות ה' ²⁵⁰, ובאות נ' ²⁵¹.

²⁴⁰ שמות, יח' - כ'.

²⁴¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²⁴² תענית, ה' ע"ב

²⁴³ במדבר, ב' - ב'.

²⁴⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁴⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁴⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁴⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁴⁸ יעוין מה שכתבו התוספות (בד"ה "משה מעצמו אמרם"), במסכת מגילה (לא' ע"ב).

²⁴⁹ וכמו שנתבאר באות זו בסעיף קטן א', מדברי הגה"ק בעל "אור החיים" הקדוש זיע"א.

²⁵⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ז', בעניין העראיות.

ה. ומה גם, שהאותיות ה' ו-נ', מְכַנֵּנוֹת כנגד ה' חומשי תורה ו-נ' סדרי משנה,

והלא, "אין התורה נקנית, אלא בחבורה" ²⁵²,

וכבר ביאר בזה רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ²⁵³: שמילת "חבורה", היא נוטריקון של "חרב ו-ה'", המרמזים על הרחקת "החרב", על ידי לימוד ה' חומשי תורה ו-נ' סדרי משנה "בחבורה".

ורק כאשר עם ישראל היו בבחינת "אחד" ובבחינת "אהבה" ²⁵⁴, שהיא מעלת "עבודת היחיד" כפרט וככלל ²⁵⁵, הם זכו לקבלת התורה הקדושה ²⁵⁶.

ו. עניינים אלו, הם מעלת וסוד הדגלים:

שכן, כאשר עם ישראל נוהג בבחינת "עראי" הנרמז באות ה' ²⁵⁷ - שהיתה מרחפת על הדגלים ²⁵⁸,

ובבחינת הענווה הנרמזת באות ו' ²⁵⁹ - שנלמדת ממילת "דָּגְלוֹ" ^{260 261},

וממילא, בעבודת היחיד כפרט וככלל ²⁶², המביאה למעלת "אחד" ולמעלת "אהבה" ²⁶³,

²⁵¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ח', ובתוספת ביאור באות זו בסעיף קטן ג'.

²⁵² ברכות, סג' ע"ב.

²⁵³ בספרו הקדוש "בן יהוידע".

²⁵⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁵⁵ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ב'-ג'.

²⁵⁶ וכמו שנתבאר באות זו בסעיף קטן א', מדברי הגה"ק בעל "אור החיים" הקדוש זיע"א.

²⁵⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²⁵⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²⁵⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ח', ובתוספת ביאור באות זו בסעיף קטן ג'.

²⁶⁰ במדבר, ב' - ב'.

²⁶¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁶² וכמו שנתבאר לעיל באותיות ב'-ג'.

אזי, הם זוכים לאות נ', אות החיים ²⁶⁴, הנלמדת ממילת "דגלו" ^{265 266}.
ובאותה העת, זוכר הבורא ית"ש לבריתו של יעקב אע"ה ²⁶⁷, והיינו לענוותנותו
^{268 269}, ומביא לבניו ולבני בניו את גאולתו של אליהו הנביא ²⁷⁰.
יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²⁶³ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁶⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁶⁵ במדבר, ב' - ב'.

²⁶⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²⁶⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁶⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁶⁹ וכמו שנתבאר באות זו בסעיף קטן ג'.

²⁷⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

לרפוא"ש

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחח בת רחל

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד